

2. Коробка Т.С. Комунікаційні аспекти хорового виконавства (на прикладі діяльності Академічного хору імені П.Майбороди Національної радіокомпанії України): Дис. ... канд.музикознавства. К., 2015. 297 с.
3. Ткач Ю.С. Індивідуальний виконавський стиль диригента-хормейстера: теоретичний та практичний аспекти (на прикладі Національної заслуженої академічної капели України «Думка»): Дис. ... канд.мистецтвознавства. К., 2012. 227 с.

ОСНОВНІ АСПЕКТИ ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПАВЛА МУРАВСЬКОГО(1914 -2014)

*Анетта Омельченко, кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри вокально-хорової підготовки,
теорії та методики музичної освіти ім. В. Газінського,
Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського*

Павло Іванович Муравський (1914–2014) — видатний український хоровий диригент, педагог і музичний діяч, якого часто називають «Патріархом українського хорового мистецтва». Його творчість відзначалася глибокою любов'ю до народної музики, високими професійними стандартами і прагненням до духовності в мистецтві.

Павло Муравський доклав значних зусиль для збереження та популяризації української народної музики. У своїх хорових інтерпретаціях він підкреслював автентичність і багатство українських пісенних традицій. Його диригентська манера акцентувала увагу на природності звучання і дбайливому ставленні до тексту та мелодії.

Впродовж життя видатний педагог очолював різні хорові колективи, зокрема Державну академічну капелу «Думка», з якою він досягнув видатних творчих вершин та сприяв поширенню високих стандартів академічного виконання і створив унікальну школу хорового співу, що поєднувала технічну майстерність із духовністю.

Під керівництвом Муравського було виконано численні твори українських композиторів, зокрема Миколи Лисенка, Кирила Стеценка, Артемія Веделя, Миколи Леонтовича. Він не тільки виконував їхні роботи, але й вніс вклад у їхню популяризацію серед ширшої аудиторії. Записи творів, здійснені під його керівництвом, стали класикою українського хорового мистецтва. Для Муравського хорове мистецтво було не лише професійною діяльністю, а й

способом вираження духовних цінностей. Він наголошував на тому, що спів має торкатися душі слухача і нести позитивні ідеї.

У періоди складних політичних умов Павло Муравський не припиняв виконувати твори, що несли національну ідею, сприяючи збереженню української ідентичності.

Свою педагогічну діяльність він розпочинав вчителем середньої школи в місті Чорнобиль (1934-1936). З 1960-х років Павло Муравський працював у Київській консерваторії (тепер Національної музичної академії України ім. П. І. Чайковського), де викладав диригування та очолював кафедру хорового диригування. Він активно займався формуванням методичних підходів до викладання хорового мистецтва, які стали основою сучасної української школи хорового диригування. Під керівництвом Павла Івановича студентський хор проводив гастрольну діяльність, здійснив низку записів хорового співу, зокрема у 1977 році — 37 творів М. Леонтовича. Велику творчу перемогу здобув студентський хор консерваторії під керівництвом П.І.Муравського на Міжнародному хоровому фестивалі в Канаді у 1993 році, виборовши перше місце серед 84 хорів з різних країн світу.

Павло Муравський залишив вагомий слід не лише як диригент, але і як видатний педагог. Його педагогічна діяльність є важливою складовою його внеску в українську музичну культуру.

Серед основних аспектів педагогічної роботи мистецтвознавці виділяють:

1. Формування української школи хорового диригування.

Як викладач Київської консерваторії (Національної музичної академії України ім. П. І. Чайковського), Муравський створив унікальну методику навчання хорового диригування. Його учні отримували не лише технічні знання, але й розуміння духовної та художньої сутності хорового мистецтва. Муравський наголошував на важливості національного звучання в хорі та виховував у студентів любов до української музики.

2. Пріоритет духовності в освіті.

Вчений і педагог вважав, що справжнє мистецтво має бути духовно наповненим. Він виховував у своїх учнів повагу до музики як форми духовного вираження. Педагогічна діяльність Муравського базувалася на принципі поєднання професійності з етичними та моральними цінностями.

3. Індивідуальний підхід до студентів.

Муравський приділяв велику увагу індивідуальному розвитку кожного студента, розкриваючи його сили та допомагаючи долати слабкі. Його учні називали, що він завжди знаходився в часі для пояснення найскладніших моментів і надихав свою віру в їхній успіх.

4. Виховання майстрів хорового мистецтва.

Серед учнів Павла Муравського — десятки видатних хорових диригентів, які продовжили його справу в різних регіонах України та за її межами. Він заклав основу для розвитку багатьох хорових колективів, зберігаючи та примножуючи традиції українського хорового мистецтва. Творчість Павла Муравського мала велике значення для розвитку української музичної культури і збереження її духовних основ. Його життєвий шлях і спадщина залишаються взірцем для майбутніх поколінь митців.

5. Акцент на автентичному звучанні.

Муравський прагне навчити студентів відтворювати хорові твори з максимальною точністю і вірністю оригіналу. Це стосувалося як інтерпретації народних пісень, так і класичних творів українських композиторів.

6. Видання наукових і методичних праць.

Муравський ділився своїм досвідом у лекціях і статтях, сприяючи поширенню знань про українське хорове мистецтво. Його праці стали джерелом для майбутніх диригентів і викладачів.

7. Збереження української музичної спадщини.

Він активно інтегрував в освітній процес виконання творів українських композиторів, таких як Микола Лисенко, Кирило Стеценко, Артемій Ведель та Микола Леонтович, допомагаючи студентам усвідомити їхню культурну і художню значимість [1].

Павло Іванович був противником технічних записів та штучного редагування хорового співу, наполягаючи на природному та живому звучанні.

Блискучі виступи творчих колективів «Трембіта» й «Думка», які чарували не одне покоління слухачів майже на всьому Євразійському континенті, неодноразові перемоги на престижних міжнародних конкурсах студентського хору Національної музичної академії України під керівництвом легендарного маестро, засвідчували велич таланту й педагогічного хисту хорового акапельного співу П. І. Муравського. У співпраці з цими колективами маестро записав на платівки, касети й компакт-диски понад 1000 хорових творів різних авторів: А. Веделя, Г. Сковороди, О. Кошиці, Л. Бетховена, А. Моцарта, Дж. Верді, Г. Малера та багатьох інших українських та зарубіжних композиторів.

Педагогічна діяльність Павла Муравського була не просто навчанням, а вихованням цілого покоління митців, які продовжують його справу. Його внесок у розвиток української хорової культури залишається безцінним.

Список використаних джерел:

1. Бенч О. Феномен одного життя. Київ: Дніпро, 2022. 661 с
2. Гамкало Я. Мій музичний Олімп. Київ: Світ Успіху, 2021. 435 с.

3. Лашенко А. Митець високого професіоналізму / Павло Іванович Муравський. *Мистецькі обрії 2004*: альманах: науково-теоретичні праці та публіцистика. Академія мистецтв України. Київ: ВВП Компас, 2005. Вип. 7. С.374-379.
4. Муравський П. Моє життя – моє мистецтво: (фрагменти) [з кн. спогадів] / *Культура і життя*. 1994. 24 верес. (№ 35). С. 3.

ФЕНОМЕН ХОРОВОЇ ШКОЛИ ПАВЛА МУРАВСЬКОГО В КОНТЕКСТІ РОЗВИТКУ ХОРОВОГО МИСТЕЦТВА УКРАЇНИ

*Тетяна Добрецова, викладач-методист спеціалізації
«хорове диригування» Криворізького обласного фахового
музичного коледжу Дніпропетровської обласної ради
(Кривий Ріг, Україна)*

Павло Муравський — видатна постать у площині українського хорового мистецтва, творча діяльність якого значно вплинула на розвиток хорової культури ХХ століття. Його педагогічна та диригентська діяльність сформувала унікальну школу, яка інтегрувала глибокі традиції українського народного співу з високою професійністю академічного виконавства. Особливу увагу в його творчості займали духовні твори та обробки народних пісень, які стали основою для формування нової якості українського хорового виконання.

Методологія і стиль хорової школи Муравського

Хорова школа Павла Муравського ґрунтується на принципах автентичності, природності вокальної техніки та тональної гармонійності. Він завжди наполягав на органічності звуковедення, яке має нагадувати природне звучання людського голосу. Характерною рисою цієї школи є поєднання інтонаційної чистоти та глибокої емоційної виразності.

Павло Муравський залишив помітний слід у хоровому мистецтві України, розробивши унікальний підхід до виконання хорових творів. Його школа вирізнялася кількома важливими аспектами, які визначали звучання і стилістику виконання.

Підхід Муравського до музики завжди базувався на глибокому аналізі тексту і музики. Він наголошував на важливості передачі не лише звукового, але й емоційного, духовного змісту.

Муравський приділяв увагу формуванню ансамблевого звуку, який втілював єдність духу і гармонії. Його підхід до роботи з хором включав роботу над постійним аналізом тексту твору, підкреслення його смислових акцентів. Також велике значення маестро приділяв роботі над артикуляцією для